

Hvordan sikrer vi et sundt politisk informationsmiljø?

Policy brief om bogen *Nyheder, mediebrug og magt*

Nyhedsmedierne har traditionelt været den vigtigste kilde til information om samfundet og den centrale arena for den offentlige samtale mellem borgere og magthavere. Nyhedsmedierne er ikke uden fejl og mangler, men de arbejder generelt i offentlighedens tjeneste og tilstræber faktabaseret og uafhængig journalistik. Dermed giver de borgerne indsigt i væsentlige samfundsproblemer og er med til at holde politikere og magthavere ansvarlige for deres beslutninger.

I de seneste årtier har det politiske informationsmiljø – forstået som udbuddet af og efterspørgslen på politiske nyheder og information – dog ændret sig markant. Internettets udbredelse og de sociale platformes fremkomst har grundlæggende forandret både produktionen og forbruget af nyheder.

Bogen *Nyheder, mediebrug og magt* sætter fokus på fem centrale udfordringer, som denne udvikling skaber, og undersøger, hvordan vi som samfund kan sikre et sundt politisk informationsmiljø, hvor så mange som muligt følger med i nyhederne og baserer deres deltagelse i demokratiet på et mangfoldigt og troværdigt informationsgrundlag.

Et forandret informationsmiljø

Nyhedsforbrug er i stigende grad blevet et individuelt anliggende. Aviserne ligger ikke længere fremme på bordene i frokoststuerne eller i lægens venteværelse, og tv-nyhederne er ikke længere en fast del af familiens aftenritual. I stedet får borgerne ofte deres nyheder online

eller på sociale platforme. Her konkurrerer de traditionelle nyhedsmedier med et væld af nye aktører om borgernes opmærksomhed. En af disse aktører er de såkaldte alternative nyhedsmedier som f.eks. *Den Korte Avis* eller *Solidarit*, der ofte dækker samfundsforhold ud fra et tydeligt politisk ståsted og positionerer sig som et korrektiv til de etablerede nyhedsmedier.

Udviklingen betyder, at borgernes nyhedsforbrug i stigende grad afspejler deres personlige præferencer. Algoritmer på sociale platforme og nyhedssider forstærker tendensen ved at servere mere af det indhold, vi allerede foretrækker. Det øger risikoen for, at borgerne primært møder nyheder, som bekræfter deres verdensbillede – eller slet ikke møder nyheder, hvis deres interesser ligger andre steder.

Særligt sociale platforme er designet til at fastholde brugernes opmærksomhed. I modsætning til traditionelle nyhedsmedier styres de dog ikke af publicistiske idealer om oplysning og ansvarlighed. Platformenes forretningsmodel er i stedet baseret på følelser og engagement, og opmærksomheden risikerer derfor at flytte sig væk fra den information, der har demokratisk betydning. I de omgivelser kan nyhederne nemt drukne i mængden af underholdning.

Samtidig er kampen om sandheden blevet intensiveret. Mængden af information gør det sværere at skelne mellem sandt og falsk, og nyhedsmediernes rolle som samfundets autoritative informationskilde er under pres. Tendensen forstær-

kes af kunstig intelligens, der gør det lettere end nogensinde at producere og sprede mis- og desinformation.

Forandringen i informationsmiljøet rummer en række potentielle udfordringer for at sikre et sundt politisk informationsmiljø. Konkret er det usikkert, om:

- vi har adgang til kvalitetsjournalistik
- vi gider følge med i nyhederne
- vi bliver udfordret på vores eksisterende holdninger
- vi har tillid til nyhedsmedierne
- vi kan finde rundt i strømmen af mis- og desinformation.

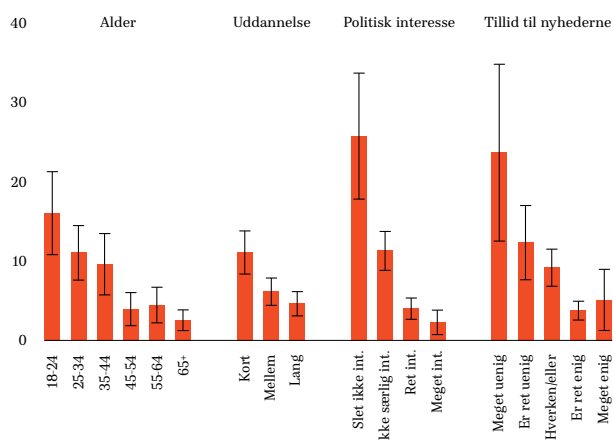
Adgang til kvalitetsjournalistik

Gennem det seneste århundrede har journalistikken udviklet et professionelt værdigrundlag, hvor det gennem tilstræbt objektiv og uafhængig nyhedsformidling handler om at tjene offentligheden frem for bestemte politiske partier eller grupperinger i samfundet.

Den digitale udvikling har gjort det sværere at tjene penge på denne type af journalistik. De klassiske forretningsmodeller, som byggede på annonceindtægter og abonnenter, er under pres, fordi annoncekronerne i stigende grad går til techgiganterne, og fordi mange borgere kun i begrænset omfang ønsker at betale for nyheder.

Konsekvensen er, at nogle geografiske områder og emner dækkes langt mindre end tidligere. I yderområder og mindre kommuner kan der opstå egentlige "nyhedsørkener", hvor ingen eller meget få journalister dækker det lokale demokrati. Samtidig bliver det vanskeligere at opretholde journalistisk dækning af samfundsområder, der ikke genererer store læsertal. Det imødegås til dels af en række nye udbydere – herunder de alternative nyhedsmedier – som udnytter, at internettet gør det nemmere og billigere at nå et mindre publikum. Selv om disse medier kan bidrage til pluralismen i nyhedsbilledet, sker det ikke altid ud fra professionelle journalistiske standarder som upartiskhed og tilstræbt objektivitet.

Figur 1. Andele uden brug af nyhedsmedier

Note: Figuren viser i procent den andel af forskellige grupper, der i løbet af den seneste uge ikke har anvendt en række specifikke nyhedskilder (se figur 4 i bogen). Vertikale linjer angiver 95 %-konfidensintervaller. Kilde: Schröder et al. 2024

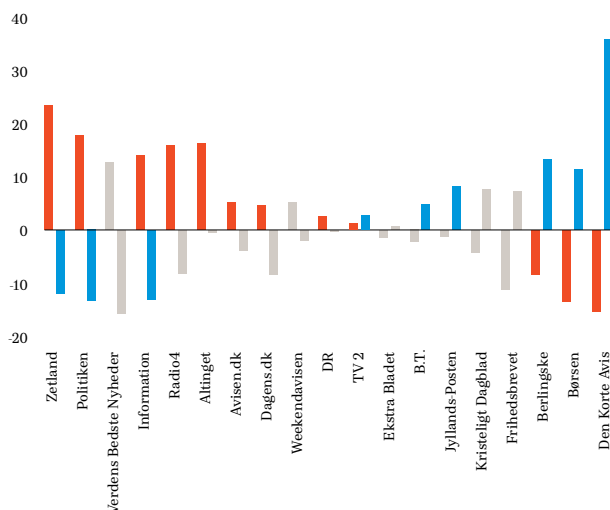
Nyheder eller ej

Trods udviklingen i informationsmiljøet følger de fleste borgere stadig med i nyhederne. Over 60 % læser, lytter til eller ser nyheder dagligt, og omkring 90 % bruger nyheder i løbet af en uge. De fleste anvender fortsat de traditionelle nyhedsmedier, og særligt public service-medierne DR og TV 2 når bredt ud. Kun 13 % angiver sociale platforme som deres primære nyhedskilde.

Alligevel er der grund til bekymring. Det er især de unge, kortuddannede og politisk uinteresserede, der ikke bruger nyhedsmedier (se figur 1). Disse grupper orienterer sig i højere grad gennem sociale platforme. Dermed risikerer deres nyhedsforbrug at blive mere fragmenteret og overfladisk.

Samtidig vokser gruppen af borgere, der bevidst fravælger nyheder. I 2025 angav 27 %, at de "nogle gange" eller "tit" aktivt prøver at undgå nyheder. Mange gør det, fordi de oplever, at nyhedsindholdet er for negativt eller belastende. Nyhedsundgåelse kan derfor ses som et forsøg på at beskytte sig selv i en tid præget af kriser og konflikter, men det kan også afspejle en grundlæggende utilfredshed med nyhedsudbuddet.

Figur 2. Repræsentation af røde og blå vælgere blandt nyhedsmediernes brugere

Note: Figuren viser, hvor mange flere eller færre procentpoint af de enkelte nyhedsmediers brugere der stemte på et parti i rød eller blå blok ved folketingsvalget i 2022 sammenlignet med den generelle fordeling blandt undersøgelsens deltagere. De grå søjler adskiller sig ikke signifikant fra den generelle fordeling. Kilde: Schrøder et al. 2024

Nyheder, der udfordrer

Nutidens informationsmiljø skaber en risiko for, at borgerne primært eksponeres for holdninger, som de er enige i, også kaldet ekkokamre. Den risiko forstærkes af, at de traditionelle nyhedsmedier i højere grad målretter deres journalistik mod særlige publikumssegmenter. Segmenteringen bliver for eksempel tydelig – om end den er begrænset – når man ser på fordelingen af røde og blå vælgere blandt nyhedsmediernes brugere (se figur 2).

Fremkomsten af alternative nyhedsmedier med klare ideologiske profiler intensiverer denne risiko. Imidlertid er det dog kun en lille del af befolkningen, der bruger de alternative nyhedsmedier, og de, der gør, bruger også de traditionelle nyhedsmedier. Særligt public service-medierne er fortsat med til at samle befolkningen på tværs af politiske overbevisninger. Udfordringen med ekkokamre er således begrænset i Danmark, men de kan have store samfundskonsekvenser. Når algoritmer på sociale

platforme er designet til at give os mere af det indhold, der passer til vores præferencer, øger det risikoen for radikalisering i særlige grupper.

Tilliden til nyhedsmediernes

Tilliden til de danske nyhedsmedier er fortsat ganske høj sammenlignet med andre lande, og tilliden synes ikke at være faldende. Tilliden er særligt høj til public service-medierne og de store dagblade. Det generelt positive billede skal dog ikke skygge over, at der er bestemte befolkningsgrupper, som stoler mindre på nyhedsmediernes. Det gælder de yngre, de kortuddannede og dem, der ikke interesserer sig for politik, som også er dem, der bruger nyhedsmedier mindst. Der er en svag tendens til, at borgerne stoler mere på nyhedsmedier med et værdisæt, der stemmer overens med deres eget politiske ståsted. Derudover har særligt borgere på den yderste højrefløj lidt mindre tillid til de traditionelle nyhedsmedier.

Strømmen af mis- og desinformation

På sociale platforme kan alle dele indhold, og det er algoritmer frem for journalistiske kriterier, der afgør, hvad og hvem der får opmærksomhed. Sammen med fremkomsten af kunstig intelligens har det fornyet bekymringen for, om borgerne kan navigere i strømmen af mis- og desinformation. Misinformation er forkerte oplysninger, der spredes utilsigtet, mens desinformation er falsk eller vildledende information, der spredes bevidst for at opnå en bestemt effekt.

Det er vanskeligt at vide, hvor meget mis- og desinformation der cirkulerer i Danmark, bl.a. fordi techgiganterne ikke deler data. Selv om omfanget sandsynligvis er begrænset, kan mødet med falsk information underminere tilliden til nyhedsmedier og fakta generelt.

Danmark er dog blandt de lande, der er mest modstandsdygtige over for mis- og desinformation. Det skyldes et højt vidensniveau, stærke public service-medier og en tradition for professionel journalistik, der gør befolkningen bedre rustet til at håndtere falsk information. Journalistisk faktatjek, som det findes hos faktatjekme-

diet *TjekDet*, spiller også en vigtig rolle og har dokumenteret effekt. Men indsatsen skal balanceres: For meget fokus på misinformation kan i sig selv skabe mistillid til troværdige nyhedsmedier, fordi vi kan ende med at være skeptiske over for nye informationer generelt uanset deres oprindelse.

Et fælles ansvar

Trods udfordringerne har det politiske informationsmiljø i Danmark det godt – endnu. Udbuddet af kvalitetsjournalistik er fortsat højt og lettilgængeligt, de fleste borgere bruger nyhedsmedierne og har tillid til dem, og problemerne med ekkokamre samt mis- og desinformation er relativt begrænsede. Fokus bør derfor være på at fastholde et informationsmiljø, hvor så mange som muligt – også fremover – følger med i nyhederne og møder et mangfoldigt og troværdigt indhold.

Her har nyhedsmedierne et ansvar for at tilbyde kvalitetsjournalistik. Det kan være fristende at fokusere på det indhold, der kan tjenes flest penge på. Det kunne være emner og historier, der interesserer den del af befolkningen, som har ressourcerne til at betale for journalistik, eller det kunne være typer af historier, som får mange klik. Men det er i demokratiets interesse, at nyhedsmedier også prioriterer indhold, som bidrager til, at demokratiet er velfungerende, og dermed også sikrer nyhedsmediernes egen rolle som kritisk vagthund og arena for den offentlige debat.

Hvis nyhedsmedierne skal lykkes med dette, må politikerne sikre rammer, der understøtter dem. I Danmark har vi en lang tradition for at betragte journalistik som et offentligt gode, der støttes gennem direkte og indirekte mediestøtte. Det kan være vanskeligt for politikere at støtte nyhedsmedier, når deres kritiske journalistik i sidste ende kan være medvirkende til, at politikerne ikke kan beholde magten. Men et velfungerende demokrati kræver, at befolkningen oplyses om væsentlige problemer – også når det er ubehageligt for magthaverne.

Efterhånden som sociale platforme er blevet en vigtigere nyhedskilde for befolkningen, har deres ejere fået en del af ansvaret for at sikre et sundt informationsmiljø. De store amerikanske og kinesiske platforme som Facebook, X og TikTok er dog ikke umiddelbart interesserede i at fremme kvalitetsjournalistik. Derfor er det afgørende, hvordan man fra politisk side forholder sig til de sociale platformes rolle. Ønsker man mere synlighed af nyhedsjournalistik i en situation, hvor mange får nyheder gennem sociale platforme, kan man f.eks. forestille sig tiltag, der forpligter de sociale platforme på at sikre synligheden af kvalitetsjournalistik.

Borgerne har også et ansvar. De kan støtte op om politikere, der sætter nødvendigheden af et sundt informationsmiljø på dagsordenen, og bakke op om kvalitetsjournalistik, f.eks. ved at abonnere på nyhedsmedier, der arbejder ud fra professionelle standarder som uafhængighed og upartiskhed. Men selv uden at tage pengespillet frem kan man støtte nyhedsmedier. I nutidens informationsmiljø er vores opmærksomhed en central valuta. Ved at bruge tid på nyhedsmedier, der oplyser og styrker demokratiet, kan borgerne bidrage til, at journalistikken kan overleve og udvikle sig, så vi også fremover kan have et sundt politisk informationsmiljø i Danmark.

Bogen er udkommet 12. november 2025 på Aarhus Universitetsforlag.
ISBN: 978 87 7597 682 9
E-bog og lydbog kan hentes gratis på unipress.dk.
For yderligere oplysninger kontakt leder af Magtudredningen 2.0: Michael Bang Petersen, michael@ps.au.dk